

1. Германські мови

УДК

Лавренчук Я.Ю.

РЕАЛІЗАЦІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ЗІМКНЕНИХ ПРИГОЛОСНИХ У МОВЛЕННІ БРИТАНЦІВ, АМЕРИКАНЦІВ І КАНАДІЙЦІВ

Стаття присвячена дослідженню орфофонії англійських приголосних фонем у мовленні британців, америнкаців і канадійців. У роботі представленні результати слухового (аудитивного) аналізу реалізації зімкнених приголосних /p/, /t/, /k/, /b/, /d/, /g/ у спонтанному мовленні дикторів-чоловіків-носіїв орфоепічної норми британського, американського та канадійського національних варіантів англійської мови у перед- та поствокальній позиції наголошеного фонетичного слова.

Ключові слова: *реалізація, зімкнені приголосні, мовлення, перед- і поствокальна позиція, фонетичне слово, алофонічна варіативність, національний варіант.*

Лавренчук

Статья посвящена исследованию орфофонии английских согласных фонем в речи британцев, американцев и канадцев. В работе представлены результаты слухового (аудитивного) анализа смычных согласных /p/, /t/, /k/, /b/, /d/, /g/ в спонтанной речи дикторов-мужчин-носителей орфоэпической нормы британского, американского и канадского национальных вариантов английского языка в перед- и поствокальной ударной позиции фонетического слова.

Ключевые слова: *реализация, смычные согласные, речь, перед- и поствокальная позиция, фонетическое слово, аллофоническая вариативность, национальный вариант.*

Lavrenchuk Y.Y. The realization of English plosive consonants by the British, Americans and Canadians in speaking. – Article.

The article focuses on the realization of English plosive consonants /p/, /t/, /k/, /b/, /d/, /g/ by the British, Americans and Canadians in speaking. Presented are the results of auditory analysis of the fortis and lenis plosive consonants in pre- and post vocal position in stressed phonetic words by the native male speakers of English whose pronunciations align with the orthoepic norms of the British, American and Canadian varieties of English.

Key words: *realization, plosive consonants, speaking, pre- and post vocalic position, phonetic word, allophonic variation, national variant.*

Будь-яка жива людська мова функціонує, розвивається і поширюється на певній географічній території, у культурі, соціумі, упродовж тривалого часового періоду [4]. Яскравим прикладом такої мови є англійська, яка стала не лише національною мовою Великобританії, США, Канади, Австралії та Нової Зеландії, але й другою офіційною мовою таких країн, як Індія, Південна Африканська Республіка, Сінгапур, Філіппіни тощо. Більш того, станом на XXI століття англійською, як мовою міжнародного спілкування, користуються близько 1,2 мільярда мовців, для яких вона не є рідною, що вчетверо перевищує кількість її носіїв [17, 1]. Така глобальна популярність та поширеність англійської викликає зміни в системі цієї мови, які, перш за все, стають помітними на звуковому (фонетичному) рівні, що з часом може призвести до змін у системі її фонем. Тому доцільним убачається дослідити орфофонію сегментного рівня англійської мови не лише її новоутворених світових, але й найбільш уживаних британського (НВБ), американського (НВА) і канадійського (НВК) національних варіантів (НВ). У статті орфофонія розглядається як вимовляння алофонів голосних і приголосних фонем залежно від їх оточення, позиції у фонетичному слові, відносно наголосу й інтонації [4]. У даній роботі одиницею опису спонтанного мовлення дикторів є фонетичне слово (ФС), – одне чи декілька слів (і повнозначних, і службових), що об'єднані одним спільним наголосом [5].

Дослідженню сегментного складу НВБ, НВА і НВК присвячені праці як зарубіжних (Д. Джоунз, Д. О'Коннор, Ч. Барбер, А. Краттенден, Дж. Уеллз, П. Роуч, А. Гімзон, У. Лабов, У. Джастис, Н. Хомський, М. Халле, Б. Трнка, Ч. Боберг) [7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 18; 19], так і вітчизняних (Д.А. Шахбагова, Т.О. Бровченко, М.П. Дворжецька, В. Ю. Парашук) науковців [1; 2; 3; 6]. Однак невирішеним залишається питання про діапазон алофонічної варіативності голосних і приголосних фонем у спонтанному мовленні носіїв британського, американського та канадійського НВ англійської мови на сучасному етапі. Враховуючи вимоги до обсягу публікації, у роботі представлено лише частину отриманих результатів проведеного експериментально-

фонетичного дослідження реалізації голосних і приголосних фонем у мовленні британців, американців і канадійців.

Метою статті є аналіз та інтерпретація отриманих результатів проведеного слухового (аудитивного) аналізу реалізації англійських зімкнених приголосних фонем /p/, /t/, /k/, /b/, /d/, /g/ у спонтанному мовленні британців, американців і канадійців. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань: 1) провести слуховий (аудитивний) аналіз реалізації зімкнених приголосних фонем /p/, /t/, /k/, /b/, /d/, /g/ у спонтанному мовленні дикторів-носіїв орфоепічної норми англійської мови Британії, США і Канади у перед- та поствокальній позиції наголошеного фонетичного слова (ФС); 2) виявити діапазон алофонічної варіативності реалізованих зімкнених приголосних фонем /p/, /t/, /k/, /b/, /d/, /g/ у мовленні британців, американців і канадійців; 3) провести аналіз та інтерпретацію результатів отриманих даних; 4) систематизувати отримані результати у вигляді таблиці; 5) окреслити перспективи подальших досліджень у цьому напрямі.

Згідно результатів слухового (аудитивного) аналізу, англійські глухі зімкнені приголосні фонем /p/, /t/, /k/ у мовленні британців, американців та канадійців реалізуються через такий набір алофонів у перед- та поствокальній позиції наголошеного фонетичного слова:

1) /p/: [p^h] – [p^{wh}] – [p^j] – [p^w] – [p^ʷ] – [p^ʳ] – [p^l] – [pⁿ] – [p]: *we* _ '[p^h]acked _ up, '[p^{wh}]opulists, '[p^j]eaceful _ transition, go _ into _ '[p^w]olitics, via _ 'Sky[p^ʷ]e, tiny _ '[p^l]lastic, yet _ ha[pⁿ]ened, to _ 's[p]end _ them (НВБ, НВА, НВК) (20);

2) /t/: [t^h] – [t^{wh}] – [t^j] – [t^w] – [t^ʷ] – [t^ʳ] – [t^l] – [tⁿ] – [ṭ] – [t̥] – [t̪] – [t̬] – [ṱ] – [t̮] – [t̯] – [t̰] – [ṯ] – [t̲] – [t̳] – [t̴] – [t̵] – [t̶] – [t̷] – [t̸] – [t̹] – [t̺] – [t̻] – [t̼] – [t̽] – [t̾] – [t̿] – [t̻̥] – [t̼̥] – [t̥̽] – [t̥̾] – [t̥̿] – [t̻̥̥] – [t̼̥̥] – [t̥̥̽] – [t̥̥̾] – [t̥̥̿]: *to* _ '[t^h]ouch, a _ lot _ of _ '[t^j]eachers, just _ '[t^w]ook, like _ 'tha[t^ʷ], a _ 'li[t^ʳ]le, her _ 'par[tⁿ]ner, found _ 'ou[ṭ] _ that, pre[t̥]y _ good, to _ '[t̪]rack, 's[t̬]atures, 'qui[ṱ]e _ amazing, 'migh[p] _ be, we've _ 'go[k] _ quite, I _ am _ 'wri[r̯]ing, tw'en[̰]ieth _ century (НВБ, НВА, НВК) (20);

3) /k/: [k^h] – [k̠] – [k̡] – [k̢] – [ḳ] – [k̤] – [k̥] – [k̦] – [ķ] – [k̨] – [k̩] – [k̪] – [k̫] – [k̬] – [k̭] – [k̮] – [k̯] – [k̰] – [ḵ] – [k̲] – [k̳] – [k̴] – [k̵] – [k̶] – [k̷] – [k̸] – [k̹] – [k̺] – [k̻] – [k̼] – [k̽] – [k̾] – [k̿] – [k̻̥] – [k̼̥] – [k̥̽] – [k̥̾] – [k̥̿] – [k̻̥̥] – [k̼̥̥] – [k̥̥̽] – [k̥̥̾] – [k̥̥̿]: *we* _ '[k^h]ut _ taxes, these _

'en[k]ounters, '[k^w]ite _amazing, at _'[k^j]ey _intersecitons, eff^te[k]t _on _me, aren't _'[k^l]lose, a _'te[kⁿ]ocratic _issue, their _s'[k]ills (НВБ, НВА, НВК) (20).

З огляду на проаналізований матеріал дослідження, спільним для реалізації глухих зімкнених приголосних /p/, /t/, /k/ в усіх трьох досліджуваних національних варіантах англійської мови є:

1) обмеження аспірації у позиції після палатоальвеолярної /r/ перед наголошеною голосною і повна відсутність аспірації, насамперед, після альвеолярної щілинної /s/;

2) послаблення артикуляції алофонів фонем /p/, /t/, /k/ у поствокальній позиції, що призводить до втрати ними вибухової фази, повної відсутності розімкнення й реалізації імплзивних відтінків [p^ʷ], [t^ʷ], [k^ʷ];

3) назальне й латеральне розімкнення алофонів [pⁿ], [tⁿ], [kⁿ], [p^l], [t^l], [k^l] у препозиції з носовими сонорними /m/, /n/ та бічною фонемою /l/;

4) лабіалізація [p^w], [t^w], [k^w] перед огубленими голосними заднього ряду /u:/, /ʊ/, /ɔ:/, /ɒ/ і губно-губним апроксимантом /w/ для фонем [t^w], [k^w], а також палаталізація /p/, /t/ перед напруженою голосною переднього ряду високого підняття /i:/ і фонемі /k/ перед голосними /e/, /ɛ/.

Порівняно з варіантами зімкнених /p/ і /k/, більш усього модифікуються алофони фонемі /t/. Їм притаманний найвищий вияв тенденції до посилення дзвінкості в інтервокальній позиції та після реалізації ротичної (реалізованої в усіх позиціях) /r/ перед наступним ненаголошеним складом, як наведено вище в прикладах.

Для усіх досліджуваних НВ англійської мови характерна інтерденталізація [t] перед щілинними міжзубними /θ/ та /ð/, ретрофлексність [t] перед палатоальвеолярним апроксимантом /r/, перехід алофона [t] в [p] перед губно-губними зімкненими /p/ і /b/, а також в [k], якщо наступною приголосною є зімкнена веллярна приголосна /k/. Специфічною національною рисою мовлення

британців є поява твердого приступу [ʔ] в інтервокальній та кінцевій позиціях наголошеного ФС на місці алофона [t]. Натомість, у мовленні дикторів-американців і канадійців твердий приступ [ʔ] частіше з'являється на місці відтінка [t] у препозиції з носовою /n/ у вигляді назального розімкнення [tⁿ], яке на слух важко відрізнити від [ʔ]. Проте і до сьогодні він не має фонемного статусу і вважається лише звуком [17; 19].

Тенденція до посилення дзвінкості алофона [t] в британському НВ англійської мови відрізняється від її вияву в мовленні дикторів-американців та канадійців. У мовленні британців з'являється одзвінчений відтінок [t̥], який за своїм звучанням схожий до свого основного алофону [t], однак у мовленні американців і канадійців на його місці спостерігається поява дзвінкого відтінку [t̪], який за своїми фонетичними характеристиками нічим не відрізняється від дзвінкого [d], унаслідок чого такі слова, як *writing* і *riding* стають омофонами [8]. Це, у свою чергу, може призвести до такого фонологічного наслідку, як злиття фонем /t/ і /d/ у позиції, що розглядається. Ще однією відмінною рисою мовлення північноамериканських дикторів є повна елізія приголосного [t] після носового сонорного [n] в поствокальній позиції наголошеного ФС: *tw^hen[()]ieth _ century*. Такий широкий діапазон алофонічної варіативності глухої зімкненої /t/ можна пояснити високою частотою вживання цієї приголосної у мовленні.

Велярна глуха фонема /k/ відтягується назад [k̠] перед голосними заднього ряду /u:/, /ʊ/, /ɔ:/, /ɒ/, /ɑ:/, /ɒ/ та губно-губною сонорною /w/, а також просувається уперед [k̟] у препозиції з наступними голосними переднього ряду /i:/ та /e/, /ɛ/, що відображено у наведених вище прикладах.

Дзвінкі слабкі зімкнені приголосні /b/, /d/, /g/ у дикторів, мовлення яких досліджується у перед- і поствокальній позиції наголошеного ФС представлені таким алофонічним рядом:

- 1) /b/: [b] – [b̥] – [b^w] – [b^l] – [bⁿ] – [b^ɹ]: *I've _ '[b]een, 'pro[b̥]ably, to _ be _*

'[b^w]oth, by_a_pu[b^l]isher, 'car[bⁿ]on_pricing, 'we[b^ʷ]_development (HBB, HBA, HBK) (20);

2) /d/: [d] – [d̥] – [d^w] – [d^l] – [dⁿ] – [d̪] – [d̠] – [d^ɹ] – [r] – [dʒ]: *pro^l[d]uction_assistant, for_a_me[d̥]ical_check, they_ '[d^w]o_it, the_ 'mi[d^l]le_class, 'stu[dⁿ]ent_leadership, we've_ 'ha[d̪]_the_conversation, '[d̠]raft_service, 'foo[d^ɹ]_poisoning, as_ 'pro[r]ucts, '[dʒ]uring (HBB, HBA, HBK) (20);*

3) /g/: [g] – [g̊] – [ḡ] – [ḡ^w] – [g₊^j] – [g^l] – [gⁿ] – [g^ɹ]: *just_ '[g]iving, an_ in^{te}[g̊]ral_part, many_ '[ḡ]uys, '[ḡ^w]oogle, really_ '[g₊^j]etting, went_ '[g^l]lobal, 'si[gⁿ]aled_that, a_ 'bi[g^ɹ]_base (HBB, HBA, HBK) (20).*

Спільними для усіх дикторів виявилися такі орфофонічні особливості реалізації цих приголосних, як:

1) переважно нормативна реалізація основних алофонів [b], [d], [g] у передвокальній наголошеній позиції ФС;

2) часткове оглушення [b̥], [d̥], [g̊] у поствокальній позиції, а також перед приголосними у наступному ненаголошеному складі. Оскільки у фонетичній транскрипції МФА відсутня діакритика на позначення часткового оглушення, в роботі використовується позначка повного оглушення [̥];

3) відсутність розімкнення й реалізація імплзивних відтінків [b^ɹ], [d^ɹ], [g^ɹ] у поствокальній позиції перед наступними приголосними;

4) латеральне та назальне розімкнення алофонів [b^l], [d^l], [g^l], [bⁿ], [dⁿ], [gⁿ] у препозиції з бічною /l/ та носовими сонорними /m/, /n/;

5) лабіалізація [b^w], [d^w], [ḡ^w] перед огубленими голосними заднього ряду /u:/, /ʊ/, /ɔ:/, /ɔ/ і губно-губним апроксимантом /w/ для дзвінкої /d/.

Дзвінкій зімкненій фонемі /d/ притаманний найширший діапазон алофонічної варіативності, що, як у випадку з глухою /t/, також спричинено частотою її вживання у мовленні: інтерденталізація [d̪] у поствокальній позиції перед щілинними міжзубними /θ/ та /ð/, ретрофлексність [d̠] перед

палатоальвеолярним апроксимантом /r/, а також перехід [d] у африкат [dʒ] перед [ju], як продемонстровано в прикладах.

Відмінною рисою мовлення американців і канадійців є поява дзвінкого відтінка [r] на місці [d] в інтервокальній позиції перед наступним ненаголошеним складом, що співпадає з алофоном глухої зімкненої /t/ у цій самій позиції.

Реалізація велярної слабкої (ненапруженої) /g/ вирізняється відтягнутим назад [ḡ] й лабіалізованим [ḡ^w] відтінком перед голосними заднього ряду /u:/, /ʊ/, /ɔ:/, /ɒ/, /ɑ:/, /ɒ/ та просунутим уперед та палаталізованим [g^j] у препозиції з наступними голосними переднього ряду /i:/ та /e/, /ɛ/, що схоже до реалізації глухої сильної велярної приголосної /k/.

Таким чином, реалізація глухих сильних зімкнених /p/, /t/, /k/ у мовленні британців, американців і канадійців у передвокальній позиції наголошеного ФС виявляється через: 1) деаспірацію [p], [t], [k]; 2) лабіалізацію [p^w], [t^w], [k^w]; 3) палаталізацію [p^j], [t^j], [k^j]; 4) посилення дзвінкості [t̤], [r] приголосної /t/, більшою мірою в НВА і НВК; 6) латеральне розімкнення [p^l], [t^l], [k^l]. У поствокальній позиції наголошеного ФС зімкненим /p/, /t/, /k/ притаманне: 1) послаблення артикуляції й поява імплзивних відтінків [p̤], [t̤], [k̤]; 2) назальне й латеральне розімкнення [p^l], [t^l], [k^l], [pⁿ], [tⁿ], [kⁿ] у препозиції з носовими сонорними /m/, /n/ і бічною фонемою /l/. Найбільш модифікованою як у перед- і поствокальній позиції наголошеного ФС виявилася сильна зімкнена глуха /t/, що зумовлено високою частотою вживання цієї приголосної у мовленні. Глуха сильна велярна /k/ відтягується назад [k̄], [k̄^w] перед голосними заднього ряду і губно-губним апроксимантом /w/, а також просувається уперед [k̤^j] перед голосними переднього ряду /i:/, /e/, /ɛ/.

Дзвінкі слабкі зімкнені /b/, /d/, /g/ характеризуються переважно нормативною реалізацією своїх основних алофонів у передвокальній позиції

наголошеного ФС. У поствокальній позиції їх орфофонія виявляється через: 1) часткове оглушення [b̥], [d̥], [g̥]; 2) відсутність розімкнення й реалізація імплзивних відтінків [bʷ], [dʷ],[gʷ]; 3) латеральне і назальне розімкнення [bʰ], [dʰ], [gʰ], [bⁿ], [dⁿ], [gⁿ]; 4) лабіалізація [bʷ], [dʷ], [gʷ] у позиції перед огубленими голосними заднього ряду й апроксимантом /w/ для приголосної [d]. Найбільш модифікованою виявилася дзвінка фонема /d/, оскільки, як і сильній глухій /t/, їй притаманна висока частота вживання у мовленні.

З огляду на проведений слуховий аналіз, реалізацію зімкнених /p/, /t/, /k/, /b/, /d/, /g/ у спонтанному мовленні дикторів-чоловіків-носіїв орфоепічної норми британського, американського та канадійського національних варіантів англійської мови у перед- та поствокальній позиції наголошеного фонетичного слова можна відобразити за допомогою таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Реалізація англійських сильних глухих і слабких дзвінких зімкнених приголосних фонем у мовленні дикторів у перед- та поствокальній позиції наголошеного фонетичного слова.

Фонема	Алофони британського національного варіанта англійської мови	Алофони американського національного варіанта англійської мови	Алофони канадійського національного варіанта англійської мови
/p/	[p ^h] – [p ^{wh}] – [p ^j] – [p ^w] – [p ^ɹ] – [p ^l] – [p ⁿ] – [p]	[p ^h] – [p ^{wh}] – [p ^j] – [p ^w] – [p ^ɹ] – [p ^l] – [p ⁿ] – [p]	[p ^h] – [p ^{wh}] – [p ^j] – [p ^w] – [p ^ɹ] – [p ^l] – [p ⁿ] – [p]
/t/	[t ^h] – [t ^{wh}] – [t ^j] – [t ^w] – [t ^ɹ] – [t ^l] – [t ⁿ] – [t ^j] – [t] – [t̥] – [t̥] – [t̥] – [t̥] – [ʔ] – [p] – [k]	[t ^h] – [t ^{wh}] – [t ^j] – [t ^w] – [t ^ɹ] – [t ^l] – [t ⁿ] – [t ^j] – [t] – [t̥] – [t̥] – [ʔ] – [r] – [p] – [k] – [∅]	[t ^h] – [t ^{wh}] – [t ^j] – [t ^w] – [t ^ɹ] – [t ^l] – [t ⁿ] – [t ^j] – [t] – [t̥] – [t̥] – [t̥] – [t̥] – [ʔ] – [r] – [p] – [k] – [∅]
/k/	[k ^h] – [k] – [k̥] – [k ^w] – [k ^j] – [k ^ɹ] – [k ^l] – [k ⁿ]	[k ^h] – [k] – [k̥] – [k ^w] – [k ^j] – [k ^ɹ] – [k ^l] – [k ⁿ]	[k ^h] – [k] – [k̥] – [k ^w] – [k ^j] – [k ^ɹ] – [k ^l] – [k ⁿ]
/b/	[b] – [b̥] – [b ^w] – [b ^l] – [b ⁿ] – [b ^ɹ]	[b] – [b̥] – [b ^w] – [b ^l] – [b ⁿ] – [b ^ɹ]	[b] – [b̥] – [b ^w] – [b ^l] – [b ⁿ] – [b ^ɹ]

/d/	[d] – [d̥] – [d ^w] – [d ^l] – [d ⁿ] – [ḍ] – [d̤] – [ḑ]	[d] – [d̥] – [d ^w] – [d ^l] – [d ⁿ] – [ḍ] – [d̤] – [ḑ] – [ɾ] – [dʒ]	[d] – [d̥] – [d ^w] – [d ^l] – [d ⁿ] – [ḍ] – [d̤] – [ḑ] – [ɾ] – [dʒ]
/g/	[g] – [g̥] – [ḡ] – [ḡ ^w] – [g ₊ ^j] – [g ^l] – [g ⁿ] – [g ^ɾ]	[g] – [g̥] – [ḡ] – [ḡ ^w] – [g ₊ ^j] – [g ^l] – [g ⁿ] – [g ^ɾ]	[g] – [g̥] – [ḡ] – [ḡ ^w] – [g ₊ ^j] – [g ^l] – [g ⁿ] – [g ^ɾ]

Такий широкий діапазон алофонічної варіативності зімкнених /p/, /t/, /k/, /b/, /d/, /g/ у мовленні британців, американців і канадійців зумовлено пришвидшеним темпом мовлення, низкою модифікацій різного ступеня, викликаних як різними позиційно-комбінаторними умовами реалізації, так і індивідуальними характеристиками мовлення носіїв кожного національного варіанта англійської мови, що досліджується.

Перспективним убачається провести слуховий (аудитивний) аналіз реалізації приголосних щілинних /f/, /θ/, /s/, /ʃ/, /v/, /ð/, /z/, /ʒ/, гортанної /h/ і сонорних /m/, /n/, /ŋ/, /l/, /r/, /w/, /j/ разом із подальшою перевіркою їх спектральних характеристик за допомогою акустичного аналізу.

Література

1. Бровченко Т.О. Корольова Т.М. Фонетика англійської мови/Т.О. Бровченко//Контрастивний аналіз української та англійської мови: Підручник. – 2-ге вид., переробл. та доп. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили. – 2006. – 300 с.
2. Дворжецька М.П. Тенденції розвитку вимовної норми сучасної англійської мови // Мова, культура й освіта в сучасному світі : [зб. наук. праць до 90-річчя доктора філол. наук, проф. Романовського О.К. / відп. ред. Стишов О.А.]. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2008. – С. 141-145.
3. Паращук В. Зміни в кодифікованих вимовних нормах сучасної англійської мови/ В. Паращук. – Наукові записки. – Випуск XXVI. – Серія: Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2000. – С. 161-170.
4. Стериополо Е. И. Система языка, орфоэпия, орфофония / Елена Ивановна Стериополо // Научный вестник кафедры ЮНЕСКО КДЛУ. Серія : Філологія. Педагогіка. Психологія. – 2000. – Вип. 1. – С. 21-41.
5. Стериополо Е. И. Фонетическое слово как единица описания звучащего текста / Е. И. Стериополо // Загальна та експериментальна фонетика. Збірник наукових праць. — К., 2001. — С. 231—234.
6. Шахбагова Д.А. Varieties of English pronunciation/ Д.А. Шахбагова. – М.: Высшая школа. – 1982. – 125 с.
7. Barber Ch. Linguistic Change in Present-day English / Charles Laurence Barber// London, 1964. – 154 p.
8. Boberg Ch. The English Language in Canada. Status. History and Comparative Analyses/ Charles Boberg// McGill university in Montreal. – 2010. – 270 p.
9. Chomsky N., Halle M. The Sound pattern of English/Noam Chomsky, Morris Halle//The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, London, England. – 1968. – 242p.
10. Cruttenden, Alan. Gimson's Pronunciation of English (7th ed.), London: Hodder. – 2008. – 126 p.
11. Gimson, Alfred C. Pronunciation of English (3rd ed.), 1980. – 210 p.
12. Jones, Daniel. An outline of English Phonetics/ Daniel Jones//Reader in phonetics in the university of London, 1922. – 222 p.
13. Justice W. P. Relevant Linguistics/ W.P. Justice. // An introduction to the Structure and Use of English for Teachers. – 2004. – 309 p.
14. Labov, William; Ash, Sharon; Boberg, Charles. Atlas of North American English: Phonetics, Phonology and Sound Change. Berlin/New York: Mouton de Gruyter. – 2006. – 302 p.
15. O'Connor J.D. Phonetics/ J.D. O'Connor// Penguin Books. – 1976. – 320 p.

16. Roach P. English Phonetics and Phonology (4th ed.)/ Peter Roach// Cambridge University Press. – 2009. – 360 p.
17. Roelcke T. Variatiostypologie – Variationstypology/ Thorsten Roelcke// Einsprach typologisches Handbuch der europäischen Sprachen. – Режим доступу :<https://books.google.com.ua/books?id=eP9NoBW73qUC&pg=PR1&lpg=PR1&dq=Variationstypologie>. – 1044 p.
18. Trnka B. A Phonological analysis of Present-Day Standard English/ Bohumil Trnka//University of Alabama, Series #17, 1966. – 155 p.
19. Wells, John C. Accents of English. An Introduction, Cambridge, New York: Cambridge University Press, 1982. – 277 p.

Джерела ілюстративного матеріалу

20. Джерелами ілюстративного матеріалу є проаналізовані експертами-фонетистами (Київського національного лінгвістичного університету, Вінницького державного педагогічного університету ім. М.М. Коцюбинського та Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди) фонетичні слова, отримані зі стенограми студійних записів спонтанного мовлення дев'яти дикторів-чоловіків-носіїв британського, американського та канадійського національних варіантів сучасної англійської мови віком від 35 до 49 років, які володіють орфоепічною нормою кожного з досліджуваних НВ англійської мови. Інформація про дикторів є конфіденційною і не розголошується з етичних міркувань.